

Bijlage 2: Bedrijfsplan

Strategisch bedrijfsontwikkelingsplan

Familie Daling
Vaartweg 78
9422 CS SMILDE

LTO Noord Advies vestiging Drachten

bezoekadres: Lavendelheide 9, 9202 PD Drachten

postadres: Postbus 186, 9200 AD Drachten

20 juni 2012

Adviseur : J.L. Spijkman
Telefoon : (0512) 305 111
Fax : (0512) 305 120
Mobiel : (06) 239 06 494
E-mail : jlspijkman@ltonoordadvies.nl

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1	ALGEMENE EN BEDRIJFSGEGEVENS	1
	1.1 Inleiding	1
	1.2 Gezin.....	1
	1.3 Bedrijfsopzet (huidig)	2
	1.4 Bedrijfsontwikkelingsplan.....	4
	1.5 Omvang van het bedrijf Veldhuizenweg	6
HOOFDSTUK 2	ONDERNEMERSMANAGEMENT	8
	2.1 Aanleiding van het gesprek en uw concrete vragen	8
	2.2 Doelstellingen en visie korte en lange termijn.....	8
HOOFDSTUK 3	BEDRIJFSONTWIKKELING	10
	3.1 Investeringsplan.....	10
	3.2 Financiering	10
	3.3 Financiële bedrijfsresultaten.....	11
HOOFDSTUK 4	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	14
	4.1 Conclusies	14
	4.2 Aanbevelingen	15
	4.3 Tot slot.....	15
Bijlage:	- Rekenmodel Nge, Landbouw Economisch Instituut - Bankverklaring	

1 Algemene en bedrijfsgegevens

1.1 Inleiding

De heer Daling heeft op de huidige locatie aan de Vaartweg 78 te Smilde een bedrijf in bloemkwekerijgewassen en akkerbouw. De afgelopen jaren is het bedrijf fors gegroeid. Er is extra ruimte nodig voor de verwerking van pioenrozen, sierkool, papaver en andere producten. Om in te kunnen spelen op de gunstige marktomstandigheden en toeneming van de afzetmogelijkheden van de genoemde producten, is er de wens om een bedrijfsloods te bouwen waarin de producten kunnen worden opgeslagen en verwerkt kunnen worden. Enerzijds om te voldoen aan de vraag om extra ruimte op kortere termijn en anderzijds om een zelfstandige bedrijfslocatie te ontwikkelen voor de zoon. Op de huidige locatie is er binnen het bouwblok echter geen ruimte meer om er een gebouw op te plaatsen en zijn er beperkingen die een verdere uitbreiding onmogelijk maken.

Om verdere bedrijfsontwikkeling mogelijk te maken, wil de heer Daling op een nieuwe locatie aan de Veldhuizenweg een productie- en verwerkingsbedrijf opzetten. De nieuwe locatie zal uitgroeien tot een zelfstandige vestiging en de zoon van de heer Daling zal dat bedrijf gaan exploiteren.

De gemeente wil eerst beoordelen of voldaan wordt aan enkele voorwaarden alvorens de volgende stap gezet kan worden.

In dit plan wordt aannemelijk gemaakt dat de "verplaatsing" naar de Veldhuizenweg noodzakelijk is en dat het nieuwe bedrijf volwaardig en dus levensvatbaar is en dat er voldoende financiering voor de beoogde opzet is.

1.2 Gezin

De heer Eduard Daling is 45 jaar oud. Hij is gehuwd met Marjan Daling, 40 jaar. Samen hebben ze twee kinderen in de leeftijd van 16 en 14 jaar. Zoon Martijn (16 jaar) is de beoogde bedrijfsopvolger. Martijn volgt een opleiding aan de MAS en rond binnenkort deze studie af. Martijn werkt al volop mee in het bedrijf en heeft intussen al veel ervaring opgedaan met de teelten op het bedrijf. Voor zichzelf handelt Martijn in roerende zaken als machines en werktuigen. Handelsgeest is duidelijk aanwezig. Het gezin Daling woont en werkt in Smilde aan de Vaartweg 78.

1.3 Bedrijfsopzet (huidig)

De Maatschap Daling is zich meer dan 10 jaar geleden, na het wegvallen van de teelt van droogbloemen, gaan richten op de teelt van papavers, de teelt van Brassica of sierkool, in de kleuren wit, rood en glossy white. Een belangrijke activiteit is de vermeerdering van pioenrozen stekken, perkplanten en een aantal andere gewassen voor de veiling. Op jaarbasis worden o.a. circa 800.000 pioenrozen aan de veiling of rechtstreeks aan de handel geleverd. Zo worden de sierkooltjes rechtstreeks geleverd aan een supermarktconcern in Engeland.

De heer en mevrouw Daling zijn beide volledig werkzaam op het bedrijf. Daarnaast hebben twee medewerkers een vast dienstverband. Gedurende 5 maanden in de periode van juni tot en met oktober zijn er circa 40 personen fulltime werkzaam op het land en in de bedrijfsloods. Daarnaast zijn er mensen nodig in de winter en het voorjaar voor het scheuren/steken van de stekken en verkoop klaar maken van de stekken.

Voor de oogst van de bloemstelen en de verwerking ervan en het “delen” van de stekken wordt gebruik gemaakt van losse arbeidskrachten. Deze arbeidskrachten worden aangetrokken via het uitzendburo Schaafsma en Daling. Grofweg is er meer dan 1.000 uur per ha per jaar aan arbeid nodig. In hoofdstuk 3 van dit rapport is aangegeven waar de uren gemaakt worden.

De heer Daling is zelf veel op pad om de producten te verhandelen. Het betreft het onderhouden van klantrelaties in binnen- en buitenland en het voeren van acquisitie. Ook het verhandelen via de veiling wordt door de heer Daling gedaan. De heer Daling is afzetgericht en beschikt over de juiste commerciële capaciteiten. Mevrouw Daling neemt, samen met de twee vaste medewerkers, de organisatie van de werkzaamheden met betrekking tot de teelt van de gewassen (planten/zaaien, onkruidbestrijden, gewasbescherming, etc.) en de administratie voor haar rekening.

Het werk in de akkerbouw op het bedrijf is grotendeels uitbesteed aan een collega akkerbouwer. Dit gebeurt omdat het werk met betrekking tot de bloemkwekerijgewassen erg veel aandacht en tijd vraagt en er te weinig tijd beschikbaar is om de werkzaamheden uit te voeren bij de akkerbouwgewassen.

De teelt van de akkerbouwgewassen blijft nodig in verband met de vruchtwisseling. Bloemkwekerijgewassen kunnen niet elk jaar op eenzelfde perceel plaatsvinden vanwege de extra kans op gewasaandoeningen.

In 2010 was het bouwplan als volgt:

<u>Gewas</u>	<u>ha</u>	
Bloemkwekerijgewassen	22,34	(o.a. Brassica)
Boomkwekerij en vaste planten	39,31	(o.a. Paeonia)
Wintertarwe	5,76	
Zomertarwe	17,39	
Suikerbieten	7,16	
Bos zonder herplantplicht	1,78	
<u>Natuurbraak</u>	<u>0,21</u>	
Totaal zelf in gebruik	93,95	
<u>Verhuur</u>	<u>25,00</u>	
Totaal cultuurgrond	118,95	ha

Van de grond die in gebruik is, is er 104 ha eigendom. Een deel van de grond wordt verruild of verhuurt.

Korte beschrijving van de teelten op het bedrijf:

PAEONIA (Pioenrozen)

De teelt van pioenrozen voor de veiling en grote handelshuizen is een belangrijke activiteit. Met dit gewas wordt op het bedrijf veel omzet behaald. Het gaat dan om de verkoop van de stekken en de bloemstelen.

Vermeerdering van stekken:

Er wordt eerst een kleine stek geplant die in een aantal jaren uitgroeit tot een grote stek. Deze kan dan weer gesplitst worden in meerdere kleine stekken. Een deel van de stekken wordt voor eigen opplant gebruikt. Het grootste deel wordt verkocht.

Voor de vermeerdering van plantmateriaal door het scheuren van stekken, is veel arbeid nodig. Hiervoor worden werknemers (vaste en losse) ingezet.

De volgende soorten worden gebruikt:

Sarah Bernhardt, Alexander Fleming, Karl Rosenfield, Red Charm, Honey Gold, Scarlet O' Hara, Bowl of Cream, Red Sarah Bernhardt, Duchesse de Nemours, Sebastian Maas, Paula Fay, Flame, Bockstoice, Edulis, Shirley Temple, Nippon Beauty, Jan van Leeuwen, Catharina Fontijn, Gardenia, Peter Brand, Angel Cheek.

Oogst bloemstelen:

Vanaf het moment dat een stek 2 jaar oud is, worden er gedurende 2 tot 3 jaren de bloemen geoogst en afgeleverd aan de veiling Holland.

Er worden drie soorten geteeld. Een overzicht:

<u>Soort</u>	<u>oogst vanaf</u>	<u>verwachte stelenproductie</u>
Dr. Alexander Fleming	week 23	200.000
- dubbele diepzalmroze bloem		
Sarah Bernhardt	week 24	200.000
- lichtroze bloem		
Jacorna	week 25	150.000
- dubbel roze bloem		

BRASSICA OLERACEA (of Sierkool)

De Brassica of sierkool is een stevige snijbloem. Aflevering gebeurt aan de veilingen van Aalsmeer, Naaldwijk, Bleiswijk en Rijnsburg.

In 2010 zijn 4 soorten gezaaid; een overzicht:

<u>Soort</u>	<u>oogst vanaf</u>	<u>verwachte stelenproductie</u>
White Crane	vanaf 2 ^e week aug. tot eind okt.	6.000.000
Crane Pink (hart licht paars)	augustus	300.000
Rose Crane (licht rood-purple)	oktober	2.000.000

De Red Crane heeft paars-rode bloemen en is een laat soort die pas in oktober op kleur is.

OVERIGE GEWASSEN

Momenteel worden op 6,5 ha verschillende soorten vaste planten, o.a. Hosta, Convallaria, Alchemilla, en diverse zaaivaste planten geteeld.

1.4 Bedrijfsontwikkelingsplan

De strategie is gericht op twee doelstellingen. Een voorname is de ontwikkeling van een eigen bedrijfslocatie voor de zoon. Die zich daar in hoofdzaak gaat specialiseren in de teelt van pioenrozen. De andere doelstelling is dat de Vaartweg ontlast wordt. De bedrijfsgebouwen zijn nu overvol. Verdere uitbreiding van de verwerkingscapaciteit is dus niet mogelijk. Het overvol zijn heeft ook tot gevolg dat het logistieke proces verre van optimaal is. Er is te weinig manoeuvreerruimte en er gaat te veel tijd verloren met het verplaatsen van fust en product. Ook de verwerkingslijn heeft onvoldoende ruimte. Nieuwbouw aan de Vaartweg is niet mogelijk.

Een nieuwe bedrijfslocatie aan de Veldhuizenweg beantwoordt aan beide doelstellingen. De zoon krijgt zijn gedroomde kans en de Vaartweg wordt ontlast.

Als eerste zal een loods gebouwd worden. Deze is nodig voor de verwerking en het verkoopklaar maken van de pioenrozen. Daarnaast voor de opslag van kisten met en zonder producten en voor de berging van de machines en werktuigen.

Gebruik makend van de jarenlange ervaring aan de Vaartweg is bepaald hoe groot het vloeroppervlakte van de loods moet zijn. Uitgaand van de genoemde gebruiksfuncties is een loods noodzakelijk van 1.800 m². Daarvan zal ongeveer 450 m² in gebruik zijn voor de verwerkingslijn, 450 m² voor de opslag van kisten, 450 m² voor de berging van machines en werktuigen en de rest voor manoeuvreerruimte.

Uiteraard kan in de eerstkomende jaren de uitbreiding van de teelt opgevangen worden.

Beperkingen Huidige locatie

- geen ruimte voor de ambities van de zoon
- het bouwblok is volgebouwd en dus geen ruimte om bij te bouwen
- aan de Vaartweg 78 is het logistieke proces verre van optimaal
- een hoofdgasleiding van de Gasunie is tevens beperkend voor verdere uitbreiding
- langere rijafstand vanaf Vaartweg 78 naar de percelen

Plan nieuwbouw aan de Veldhuizenweg

Gegeven de beperkingen is het noodzakelijk om elders nieuwbouw te plegen. Waarom keuze voor de Veldhuizenweg?

De redenen zijn:

- daar heeft de ondernemer de laatste 10 jaren bewust grond aangekocht en heeft daar inmiddels een drietal kavels van respectievelijk 13, 30 en 20 ha. De geplande nieuwbouw is op het perceel van 20 ha.
- daar is ruimte om het bedrijf verder te ontwikkelen, er is voldoende aanbod van grond voor de teelt van de gewassen.
- de afstand van de teelt van het product en de verwerking/opslag in gebouwen op de nieuwe locatie is minimaal, wat logistiek een efficiency voordeel oplevert.
- ligt aan een voor het benodigde verkeer geschikte weg, met weinig verkeer en een snelle ontsluiting naar het hoofdwegennet.
- daar is de kwaliteit van de grond bovengemiddeld.

De grond:

- is een "gelige" grond en heeft een laag organische stofgehalte van 4-5% wat ideaal is voor de teelt van planten en pioenrozenstekken in het bijzonder
- is grofzandig en het zand laat relatief makkelijk los van de planten/stekken waardoor er relatief schoon geoogst kan worden
- is goed vochtdoorlatend en verdraagt beregenen goed
- heeft een goede draagkracht en kan zowel vroeg als laat in het jaar bewerkt worden

Uiteraard is overwogen om een bestaand bedrijf te kopen. Dat is echter om meerdere redenen

geen reële mogelijkheid. Belangrijkste is dat aan de Veldhuizenweg, in de directe omgeving van de gronden, geen (geschikte) bedrijven zijn te vinden. Overigens zijn bestaande bedrijven, door de grootte en vorm van de bedrijfsgebouwen, meestal niet bruikbaar. De afgelopen jaren heeft er in de directe omgeving ook niets te koop gestaan.

Aspect dat ook nog genoemd mag worden zijn de investeringskosten. Als startend bedrijf is het eigenlijk ondoenlijk om een bestaand bedrijf te kopen. Vooral omdat de agrarische waarde fors opgedreven wordt door de koopdrang van burgers die graag in het buitengebied willen wonen.

De verwerking en het verkoop klaarmaken van de stekken van de pioenrozen, zal plaatsvinden aan de Veldhuizenweg. Het betreft in hoofdzaak de opslag van de stekken na de oogst en het scheuren van de stekken.

Het veiling klaarmaken van de bloemstelen zal eerst blijven plaatsvinden aan de Vaartweg. Voordeel daarvan is dat er niet direct in extra sorteerlijnen geïnvesteerd hoeft te worden.

Ontwikkeling eigen bedrijf zoon Martijn

Het is de opzet van de familie Daling om zoon Martijn een eigen bedrijf te kunnen laten ontwikkelen. De ouders van Martijn ondersteunen hem hierbij de eerste jaren. Het is de bedoeling dat Martijn binnen 4 jaar ca 5 ha pioenrozen stekken kan oogsten en verwerken. De eerste stekken voor het bedrijf van Martijn zijn inmiddels aangekocht.

In 2011 wordt gestart met een halve ha. Vanaf 2012 komt daar steeds 2,5 ha bij. Die grond is aan de Veldhuizenweg al in eigendom of wordt in de directe omgeving gepacht. Martijn krijgt die gronden in gebruik van zijn ouders. Zo wordt hij maximaal in staat gesteld om eigen vermogen op te bouwen om zijn bedrijf verder te ontwikkelen. Onderdeel daarvan kan t.z.t. de eigen aankoop van gronden zijn. De ontwikkeling van het areaal van het bedrijf is dus als volgt:

	te betalen oppervlak (ha)				
	2011	2012	2013	2014	2015
Pioenrozen	0,5	2,5	5	7,5	10

Tot 2015 vindt de opbouw plaats van het areaal. Tot die tijd wordt de eigen "kraam" (plant-materiaal) opgebouwd met pioenrozenstekken. Tot 2015 zal daarnaast wat er aan stekken over is, verkocht worden en zullen de bloemstelen gesneden worden. De pioenrozenteelt is een tweejarige teelt wat inhoudt dat steeds de helft van het areaal geoogst kan worden. In 2015 is naar verwachting het areaal op het gewenste nivo en kan er op 5 van de 10 ha geoogst worden.

Zoon Martijn zal de bedrijfsvoering aan de Veldhuizerweg voor zijn rekening nemen.

1.5 Omvang van het bedrijf Veldhuizenweg

Daarbij is het nieuwe bedrijf van zoon Martijn in 2015 als uitgangspunt genomen. Om te beoordelen of het bedrijf als volwaardig beschouwd kan worden.

Middels een rekenmodel van het Landbouw Economisch Instituut (LEI) hebben wij berekend hoeveel Nge (bedrijfsomvang) het bedrijf in volledige productie beslaat. Omdat de Pioenrozenteelt in Nederland een relatief kleine teelt is, is deze variëteit niet specifiek in het LEI-model opgenomen. Er is daarom gekozen voor de Nge norm van een Open grond bloem(bollen)bedrijf met (overige) bloemkwekerijgewassen. Deze norm komt het dichtst bij de teelt van de pioenrozen.

Als uitgangspunt voor de berekening is het jaar 2015 genomen met een teelt van totaal 10 ha pioenrozen.

Berekening

Volgens de berekening is uw totale bedrijfsomvang 257,8 Nge met een brutostandaardsaldo (bss) van € 366.000.

Volgens het LEI is er met 48 nge's sprake van een bedrijf wat werk en inkomen biedt aan 1 volwaardige arbeidskracht.

Dat betekent dat de kwekerij, wanneer deze in 2015 in volle productie is gekomen, wordt beoordeeld als een ruimschoots volwaardig Tuinbouwbedrijf.

In een bijlage van dit rapport is de Nge-berekening weergegeven.

2. Ondernemersmanagement

In ons gesprek over uw doelstellingen en uw visie op het bedrijf en de mogelijkheden die het heeft, kwamen de volgende zaken naar voren.

2.1 Aanleiding van het gesprek en uw concrete vragen

Om een nieuw agrarisch bouwblok toegewezen te kunnen krijgen, heeft de gemeente Midden Drenthe gevraagd om aannemelijk te maken dat er een 'tweede' bouwblok nodig is. Tevens moet duidelijk worden waarom de locatie aan de Veldhuizenweg de meest aangewezen locatie is en moet in een bedrijfsplan worden aangetoond dat er voldoende financiering is voor het bedrijf. Ook is door de gemeente Midden Drenthe gevraagd om aan te tonen dat het bedrijf volwaardig en levensvatbaar is.

Om op de vragen van de gemeente antwoord te geven, heeft de familie Daling LTO Noord Advies de opdracht gegeven een bedrijfsplan te schrijven.

2.2 Doelstellingen en visie korte en lange termijn

Op de vraag wat uw doelstellingen zijn voor zowel de korte als voor de lange termijn, gaf u het volgende aan.

Doelstelling voor de korte termijn:

- Groei van het bestaande bedrijf door extra ruimte aan de Veldhuizenweg en ruimte geven aan zoon Martijn om zijn eigen bedrijf te starten en te ontwikkelen.
- Zo snel mogelijk nieuwe gebouw ter grootte van 1.800 m² plaatsen op de nieuwe locatie die geschikt is voor de verwerking van pioenrozenstekken en voor de opslag van machines en werktuigen en fust.
- Het beschikbaar krijgen van meer werkruimte, omdat de Vaartweg "vol" zit en om daar de logistiek te ontlasten.

Doelstelling voor de lange termijn:

Beide akker- en tuinbouwbedrijven verder uit te bouwen, met als kernactiviteit het verwerken en veiling klaarmaken van producten van hoge kwaliteit.

Binnen een periode van 5 tot 10 jaar zal er een bedrijfswoning bij de gebouwen aan de Veldhuizenweg gebouwd worden.

Het bedrijf aan de Veldhuizenweg zal zich na de nieuwbouw verder ontwikkelen. Alhoewel het vanuit het bedrijf zeer wenselijk zou zijn, is de behoefte er vanuit privé nog niet. Zoon Martijn is daar nog te jong voor. Op termijn zal aan de Veldhuizenweg een bedrijfswoning worden gebouwd.

3. Bedrijfsontwikkeling

3.1 Investeringsplan

Er is een inschatting gemaakt van de te verwachten investeringen voor de opstart van het bedrijf. Per onderdeel of activiteit is een kostenpost weergegeven. De bedragen zijn exclusief BTW.

Locatie bouwrijp maken	€ 20.000
Aanleg nutsvoorzieningen	€ 20.000
Verharding 2.500 m ² (erf)	€ 35.000
Opslag en verwerkingsloods (niet geïsoleerd) inclusief vloer (klinkers)	€ 200.000
<u>Diverse kosten, advies, architect, leges, etc.</u>	<u>€ 55.000</u>
Totaal	€ 330.000

In de loods van 30 x 60 m worden in kuubskisten de planten/stekken opgeslagen. Om te voorkomen dat de planten/stekken uitdrogen, zal de schuur grotendeels dicht zijn.

3.2 Financiering

Voor de investering van € 250.000 wordt een financiering afgesloten bij de bank tegen een nog nader met de bank af te spreken rentepercentage. Het resterende deel zal met eigen middelen worden gefinancierd.

De bank heeft middels een verklaring aangegeven geen problemen te zien met betrekking tot financiering van het geheel. Zie hiervoor de bijlage.

Uitgangspunten

Voor een juiste financiële begroting van de exploitatie aan de Veldhuizenweg, zijn een aantal uitgangspunten genomen. Deze zijn:

- Door nieuwbouw en extra ruimte is een uitbreiding mogelijk van de teelt van 10 ha pioenrozen. Alleen hiervan is het rendement berekend.
- Als basis van de saldoberekening die is weergegeven in dit rapport, zijn de cijfers gebruikt die zijn aangeleverd door de heer Daling aangaande de geteelde producten.
- Financiering wordt deels geregeld via de bank en deels door de heer Daling.
- Over de lening betaalt de heer Daling maximaal 4,5% rente.
- De aflossing op de lening loopt parallel met de afschrijvingen. Voor de schuur betekent dit dat in 25 jaar of eerder de lening is afgelost.
- Er worden 200.000 bloemstelen van een ha geoogst.
- Er worden 120.000 stekken per ha verkocht.

- Benodigde arbeid per ha m.b.t. wieden, oogst en stekken:

Wieden	300 uur (1 ^{ste} jaar)
Wieden	100 uur (2 ^e jaar)
Oogst bloemstelen	615 uur
Stekken	960 uur
- Arbeidskosten los personeel is € 15,25 per uur.
- Kosten arbeid voor het veiling klaarmaken, zijn in de saldoberekening verwerkt in de kosten per veilingkar. Dit is € 35 per veilingkar.
- 1.350 bloemstelen per veiling kar.
- 148 veilingkarren per te oogsten ha.
- De opbrengstprijs per bloemsteel is € 0,28. De opbrengst per stek is € 0,40.
- De grond voor de teelt van de 10 ha extra wordt jaarlijks gehuurd.
- Het fust en de machines en werktuigen worden gebruikt van het huidige bedrijf.
- Er is in het rapport van uitgegaan dat de producten voor een groot deel worden afgezet via een de veiling.

Financiering van de investeringen:

Lening	€ 250.000
<u>Eigen middelen</u>	<u>€ 80.000</u>
Totaal	€ 330.000

In onze berekening nemen we een extra rekening-courantkrediet op met een limiet van € 40.000 tegen een gemiddelde rente van 5%. De totaal te betalen rente over het rekening-courantkrediet is afhankelijk van het verloop van de stand gedurende het jaar. Uitgangspunt is dat de rekening-courant gemiddeld niet meer dan 50% van de limiet bedraagt. Voor het gemak kan er van uitgegaan worden dat gemiddeld maximaal 5% rente over € 20.000 betaald zal moeten worden.

De financiering van het plantmateriaal is meegenomen in de saldoberekening. Dit geldt ook voor de arbeidskosten.

3.3 Financiële bedrijfsresultaten

Saldo

Het saldo bestaat uit bruto-opbrengsten minus de toegerekende kosten. Op basis van ervaringen in de pioenrozen stekkenteelt is een prognose gemaakt van de verwachte omzet en saldo. Dit is per ha weergegeven en als totaal.

De berekening is als volgt:

Eigen teelt

Verkoop:		bedrag per ha
200.000 bloemstelen	x € 0,28 =	€ 56.000
<u>120.000 pioenrozenstekken</u>	<u>x € 0,40 =</u>	<u>€ 48.000</u>
Totaal opbrengst in 2 ^e jaar van de teelt		€ 104.000

Kosten:

Plantmateriaal

40.000 planten x € 0,40 per plant =	€ 16.000
Kosten 1ste jaar voor bemesting, gewasbescherming, onkruidbestrijding, en 300 uren wieden =	€ 10.000
Kosten 2 ^e jaar voor bemesting, gewasbescherming, <u>Onkruidbestrijding en 100 uur wieden =</u>	<u>€ 8.000</u>
Kosten totaal in 2 jaren	€ 34.000

Opbrengst minus kosten planten (en wieden)	€ 70.000
--	----------

Toegerekende kosten:

Oogst 200.000 bloemstelen

→ 325 bloemstelen stuks per uur x 615 uren arbeid x € 15,25 per uur =	€ 9.378
--	---------

Kosten veilen 200.000 bloemstelen

→ 1.350 stelen per kar x 148 karren x € 35 veilingkosten/kar =	€ 5.180
---	---------

Oogst en klaarmaken 120.000 stekken

→ 125 stekken per uur x 960 uren arbeid x € 15,25 per uur =	€ 14.640
--	----------

Totaal toegerekende kosten	€ 29.198
----------------------------	----------

Saldo over 2 jaren	€ 40.802
--------------------	----------

Bij een teelt van 10 ha waarvan 5 ha is te oogsten in 2015 is de bruto geld omzet minus de plantkosten € 350.000. Het totale saldo is € 204.000.

Van het saldo van € 204.000 moeten de niet toegerekende kosten afgetrokken worden om te bepalen wat de winst is. Het gaat om de kosten voor onroerend goed, machinekosten, inventariskosten, algemene kosten, betaalde rente en afschrijvingen.

Het nieuwe bedrijf aan de Veldhuizenweg gaat gebruik maken van de machines en werktuigen van het bestaande bedrijf. Hiervoor zal een vergoeding worden betaald.

Totaal saldo 10 ha	€ 204.000
Huur grond (10 x € 1.100)	€ 11.000
Machinekosten (extra bestaand bedrijf + huur)	€ 7.000
Vergoeding gebruik fust, werktuigen, etc.	€ 18.000
Brandstof (incl. berekening, € 400,- per ha)	€ 4.000
Onderhoud inventaris	€ 4.000
Afschrijving gebouwen (€ 200.000 x 4%)	€ 8.000
Afschrijving inventaris	€ 2.000
Afschrijving overig	€ 1.000
Algemene kosten (gas, water, electra, administratie, etc.)	€ 25.000
<u>Overige kosten (stelpost)</u>	<u>€ 4.000</u>
Resultaat voor financiering	€ 120.000
<u>Rente (gem 2% geïnvesteerd verm + 5% RC)</u>	<u>€ 7.000</u>
Winst	€ 113.000
<u>Bij: Afschrijving</u>	<u>€ 11.000</u>
Cash Flow	€ 124.000
<u>Af: Privé incl. belasting</u>	<u>€ 64.000</u>
Reserveringscapaciteit	€ 60.000
Af: Aflossing	€ 10.000
<u>Af: Investerings werktuigen, installaties, fust</u>	<u>€ 20.000</u>
Liquiditeitstoename (Marge)	€ 30.000

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In dit bedrijfontwikkelingsplan is weergegeven waarom het gewenst/noodzakelijk is om aan de Veldhuizenweg een bedrijf te ontwikkelen. Het is een goed uit te voeren plan.

Zo wordt de behoefte aan bouwruimte ingevuld en geeft het ook een ontlasting van de huidige locatie.

Bovendien geeft het zoon Martijn een uitstekende basis om zijn eigen bedrijf op te bouwen.

Er is voldoende aanbod van relatief goedkoop personeel om de arbeidsvraag op het arbeidsintensieve bedrijf ingevuld te krijgen. De financiering is beperkt in relatie tot het rendement van de teelt. Een sterk punt is ook dat er voldoende aanbod van kwalitatief goede grond is voor de teelt van de bloemkwekerijgewassen. In de directe omgeving aan de Veldhuizenweg ligt veel grond van het bedrijf zelf waarover beschikt kan worden en zijn er goede mogelijkheden voor grondruil en bijhuren van grond. Op de huidige locatie kan na nieuwbouw aan de Veldhuizenweg efficiënter gewerkt worden.

Met 10 ha waarvan 5 ha jaarlijks te oogsten Pioenrozen (zowel stelen als stekken) heeft u op de locatie aan de Veldhuizenweg een volwaardig bedrijf met ruim voldoende Nge's.

Het opbouwen van een zelfstandig opengrond bloemen bedrijf met als specialiteit de teelt van Pioenrozen, wordt beoordeeld als bijzonder realistisch en haalbaar. Uit de berekening van het resultaat blijkt dat de uitbreiding met 10 ha pioenrozenteelt een saldo geeft van ruim € 200.000. Na aftrek van alle niet toegerekende kosten resulteert een bedrijfsresultaat van € 120.000. Na aftrek van de financieringslasten is er een winst van € 113.000. De cashflow (winst + afschrijvingen) komt op € 124.000. Uitgangspunt is dat de uitbreiding een extra inkomen moet opleveren om zo ook zoon Martijn de kans te geven een eigen bedrijf te ontwikkelen. Uitgaande van een aflossingsverplichting van € 10.000 (4%) en een jaarlijkse besteding van € 20.000 aan machines, werktuigen, fust ed, dan resteert er € 94.000 voor privéonttrekking (incl. belasting) en het opvangen van tegenvallers. Dit is ruim voldoende.

Berekeningen op basis van de gehanteerde realistische uitgangspunten laten zien dat uit deze onderneming een volwaardig inkomen te halen is.

Er is ruime ervaring met de teelt van de pioenrozen. Ondernemers kennen de (internationale) markt waarop het product afgezet moet worden. Vaktechnisch beschikken de familie Daling en vaste medewerkers over voldoende kennis.

De groei van de laatste jaren bewijst dat het bedrijf voldoende kennis en ervaring heeft om deze uitdaging aan te kunnen.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande conclusies willen wij u aanbevelen dit rapport te gebruiken ter ondersteuning van uw aanvraag richting de gemeente.

4.3 Tot slot

Ik wens u en uw gezin veel succes toe. Ik vertrouw er in ieder geval op dat u het plan tot een goed einde brengt. Voor zover het nodig is, kunt u altijd contact met mij opnemen.

Jan Lucas Spijkman
LTO Noord Advies
juni 2012

Algemene informatie mbt volwaardigheid bedrijf (tekst afkomstig van de site van het LEI)

In diverse regelgevingen wordt verwezen naar volwaardigheid van bedrijven of naar volwaardige arbeidskrachten. Vaak wordt dat gekoppeld aan de bedrijfsomvang van bedrijven, waarbij de nge als maatstaf wordt genomen. Met de overstap naar de Standaardopbrengst (SO) als vervanger van de nge, moet in feite ook die regelgeving worden aangepast. Dat is uiteraard de verantwoordelijkheid van die regelgevers zelf. Het gebruik van de nge als indicator voor volwaardigheid van bedrijven is arbitrair, want de nge was daar niet voor bedoeld: het was een maat voor het normatieve saldo en niet voor arbeidsinzet of het werkelijk te realiseren inkomen van een individueel bedrijf. De SO staat als kengetal nog verder van de arbeidsinzet of het inkomen dan de nge en daarmee is het nog minder geschikt als een algemene indicator voor volwaardigheid. Hier is dan ook niet mee gerekend.

Volwaardige bedrijven (tekst afkomstig van de site van het LEI)

Een volwaardig bedrijf is een moeilijk te omschrijven en te kwantificeren begrip. Afhankelijk van het doel van de vraag kan het bijvoorbeeld gedefinieerd zijn als voldoende productieve werkgelegenheid op een bedrijf voor tenminste een persoon, of een bepaald niveau aan toegevoegde waarde of de continuïteitskansen onder toekomstig beleid. Bij het laatste heeft ook de financiering van het bedrijf invloed. Er kan ook voor een combinatie van factoren worden gekozen, bijvoorbeeld dat het bedrijf een dagtaak voor een persoon moet opleveren en dat het de mogelijkheid biedt tot een 'redelijk' inkomen.

Vaak wordt de bedrijfsomvang (gemeten in nge) als indicator gebruikt om te bepalen of een bedrijf al dan niet volwaardig is. De nge zijn echter normen. De werkelijke economische omvang bij individuele bedrijven zal dan ook vaak afwijken van de norm. Er zijn immers bedrijven die bovengemiddelde resultaten behalen en andere bedrijven die bij vergelijkbare bedrijfsopzet onder het gemiddelde blijven. Daarnaast geldt ook dat de afzet van producten kan verschillen of dat ook inkomen wordt behaald uit activiteiten die geen norm krijgen, zoals verwerken van producten, loonwerk, natuurbeheer of energieproductie. Er is dus meer informatie van bedrijven nodig om de volwaardigheid goed te kunnen beoordelen. Het LEI koppelt volwaardigheid daarom bij voorkeur niet aan een normatieve bedrijfsomvang.

Hoeveel nge is een volwaardige arbeidskracht? (tekst afkomstig van de site van het LEI)

Voor de beantwoording van vragen over volwaardigheid zijn de definities die het LEI van de nge en van volwaardige bedrijven hanteert van belang. Daaruit blijkt al dat het kengetal nge per vak (in gebruik tot 1999) en nge per mensjaar (vanaf 2000) slechts een richtlijn kunnen zijn: de nge is immers een vergoeding voor meer dan alleen de arbeid, terwijl een arbeidskracht alleen over arbeid gaat. Er zullen daardoor in ieder geval al verschillen zijn tussen arbeidsintensieve en kapitaalsintensieve bedrijven en bedrijfstypen.

Omdat de nge een maat is voor het saldo dat normatief met het bedrijf kan worden gehaald, kan ook dit kengetal niet worden gezien als een algemene maatstaf voor de arbeidsinzet. Het saldo geeft

immers een vergoeding voor de factorkosten (arbeid en kapitaal) en de niet-toegerekende non-factorkosten zoals afschrijving en onderhoud.

In oktober 2006 is een [Agri-Monitor-artikel](#) gepubliceerd, waarin aandacht wordt besteed aan de arbeidsinzet naar bedrijfsomvang. Het aantal uren per nge staat daarin centraal.

Recente informatie over arbeidsinzet (nge per mensjaar) van enkele bedrijfstypen is ook terug te vinden in de tabellen met bedrijfsopzet in [BINternet](#). Een iets gedetailleerder beeld geeft de onderstaande tabel:

Tabel. Nge per mensjaar op enkele bedrijfstypen, naar grootteklasse, 2003 en 2004.

	minder dan 50 nge	50 tot 100 nge	100 tot 200 nge	200 tot 400 nge	meer dan 400 nge	Totaal
Akkerbouwbedrijven	29	41	60	73	88	46
Opengrondsgroentebedrijven	19	24	19	30	34	23
Glasgroentebedrijven	16	16	28	30	33	29
Bloembollenbedrijven	23	24	35	42	62	39
Glasbloemenbedrijven	17	21	30	34	36	33
Champignonbedrijven	.	24	15	19	.	25
Fruitteeltbedrijven	16	19	20	24	.	19
Boomkwekerijbedrijven	20	22	27	36	68	30
Melkveebedrijven	24	37	49	69	.	43
Overige graasdierbedrijven	24	34	49	74	.	33
Hokdierbedrijven	27	38	53	67	65	47
Gewassencombinaties	28	20	26	68	.	31
Veeteeltcombinaties	17	30	44	73	.	39
Gewas-veeteeltcombinaties	28	31	53	81	.	42
Overige tuinbouw	13	23	32	33	46	32
Totaal	24	32	42	44	42	37
Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.						

Bij de volwaardige arbeidskrachten (die als zodanig tot 1999 in gebruik was) bleek over alle bedrijven heen 1 vak in 1999 (en met nge-1996) 48 nge rond te zetten, zie de onderstaande tabel. Ook hier waren grote verschillen tussen de bedrijfstypen en de grootteklassen binnen de bedrijfstypen en kon een eenduidig antwoord op de vraag dus niet worden gegeven. Bij de berekening van de arbeidsinzet kan wel het best rekening gehouden worden met het bedrijfstype en de bedrijfsomvang (tabel). Nogmaals: de uitkomsten zijn slechts indicatief voor een bedrijf. Bovendien moet de gebruiker van de tabellen rekening houden met de klassegrenzen: de arbeidsinzet van een akkerbouwbedrijf van 98 nge (net onder de klassegrens van 100 nge) zal minder afwijken van de arbeidsinzet van een akkerbouwbedrijf van 102 nge (net boven de klassegrens) dan op basis van de gemiddelde uitkomst op basis van de 2 klassen zal blijken.

Tabel. Nge per vak op de verschillende bedrijfstypen in Nederland, naar grootteklasse gemeten in nge, boekjaar 1999 met nge-niveau 1996

	kleiner dan 40 nge	40 tot 100 nge	groter dan alle 100 nge	
Akkerbouwbedrijven	41	58	89	70
Opengr.groentebedrijven	24	29	27	28
Glasgroentebedrijven	17	18	34	32
Bloembollenbedrijven	23	33	32	32
Glasbloemenbedrijven	19	27	36	35
Champignonbedrijven	.	18	28	24
Fruitteeltbedrijven	13	24	28	26
Boomkwekerijbedrijven *)	18	33	40	33
Graasdierbedrijven	30	50	73	57
Hokdierbedrijven	37	56	86	70
Gewassencombinaties	39	36	42	41
Veeteeltcombinaties	34	45	69	55
Gewas/veecombinaties	26	51	78	56
Totaal	31	45	51	48
*) boekjaar 1998, nge-niveau 1994				
Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.				